

ELS USOS DEL CONEIXEMENT

Isabel Morant/Marc Borràs

XIV Universitat d'Estiu a Gandia

Un dia, el professor Wittgenstein va proposar als seus alumnes de considerar “una tribu que mesura longituds de camps tot donant bots i comptant-los. Si se n’obtenen diferents resultats per al mateix camp, a ells no els importa; i si els dius que tens un mètode millor, que utilitza una cinta mesuradora, podrien no mostrar cap interès. Podrien dir: quin mètode, que utilitza artefactes complicats i obté sempre el mateix resultat! El nostre és moltíssim millor.” La contarella volia explicitar que conceptes i nocions que utilitzem quotidianament, no són tan *necessaris* com tendim a creure. En filosofia un se sent forçat a mirar un concepte d’una certa manera, “el que jo faig és suggerir, o fins i tot inventar, altres maneres de mirar-lo”, s’explicitava el més místic de tots els filòsofs de la modernitat.

Posades així les coses, i manllevant l’exemple de la més *bullent* de les actualitats científiques, cal demanar-se si hom hauria d’alegrar-se o, per contra, d’atemorir-se davant la notícia que un grup de científics liderat per Ian Wilmut haja aconseguit un clon d’una ovella a qui han batejat “Dolly”. Què ha de pensar hom després d’observar que, lluny de ser un cas aïllat, tots els telediàris s’han poblat de nous experiments bioarquitectònics? On anem a arribar? O millor, on haurem de parar? Cal posar-hi algun límit ètic? Al senyor Charles Thibault, director del departament de fisiologia animal de l’Institut National de la Recherche Agronomique francès, la prohibició legislativa de clonar mamífers li sembla “*une grave régression*”, segons va dir al diari *Le Monde* el proppassat 22 de març. I per què? Doncs perquè “*les enjeux scientifiques et médicaux sont colossaux*”. És això suficient? La finalitat justifica els mitjans? No és això com si, a algú que et demana què és el temps, li contestes com mesurem el temps? “Però el temps i la mesura del temps són dues coses diferents”, va dir en Wittgenstein.

Si no ens falla la memòria, quan Oppenheimer, Einstein i cia, infantaren la bomba atòmica, enviaren ràpidament una carta al president dels EUA posant-lo al corrent de les terribles *potencialitats* de la cosa, “que seria desitjable no contrastar sobre humans”. Però Truman ordenà el bombardeig d’Hiroshima i Nagasaki i la Segona Guerra Mundial hi acabà. La comparança no és gratuïta ni forçada: al cap i a la fi, la biologia molecular, juntament amb la investigació nuclear, han estat els dos

campes de coneixement que han augmentat exponencialment durant aquest segle la ja *tradicional* capacitat humana d’intervenir i alterar el seu entorn.

Podríem, així mateix, parlar de les beutats o maldats de la xarxa Internet, dels efectes beneficiosos o perniciosos de la televisió digital, del ja inveterat debat ecològic i d’un llarg etcètera, sense sortir-nos-en ni un pam de la qüestió que ens afecta: no la categoria moral *implícita* al coneixement científic, sinó la virtut o no dels seus usos *virtuals*.

Precisament d’això tractaran els cursos de la XIV Universitat d’Estiu a Gandia, que se celebrarà enguany entre els dies 21 de juliol i 1 d’agost*. Uns cursos que, aplegats sota l’explícit genèric de “Els usos del coneixement”, pretenen de fornir els alumnes matriculats d’alguns coneixements i altres criteris per a formar-se alguna opinió sobre la qüestió. És, al capdavall, una discussió nodal en aquesta fi de segle, si bé no hauríem de deixar-nos portar per la febre immediatista: com diu Cioran “les polèmiques de cada segle no semblen ara ni motivades ni necessàries i, tanmateix, foren la vida d’aquell segle”, perquè “cada època s’intoxica amb un absolut, menor i fastidiós, però d’aparença única”. Serà la ciència (o la consegüent tècnica) d’aquest segle? Tant se val, perquè “no pot evitar-se el ser contemporani d’una fe, d’un sistema, d’una ideologia. El ser, en definitiva, del seu temps”.

I ser d’aquest temps serà, doncs, conèixer la naturalesa per conservar-la, saber com s’utilitza la informació científica com un avantatge social, descobrir com es configura l’imaginari col·lectiu mercès a la memòria històrica, analitzar l’obscur llenguatge de l’economia i com es reparteixen socialment els beneficis sanitaris (i.e. la salut *pública*) o abastar la diversitat de sabers que s’amaga sota l’epònim del coneixement, que són algunes de les apostes (o cursos) d’aquest any. Encara que sempre hi ha algú que pense que no, que preferisca allunyar-se de tant de *soroll* com ha comportat la (post?)modernitat. Com el mateix Wittgenstein, l’ideal del qual era, després d’haver finalitzat el seu *Tractatus* amb una aparent *boutade* (“D’allò que no es pot parlar cal callar”), retirar-se a algun indret solitari i veure com passa el temps.

*En aquesta edició, la UEG s’avança al mes de juliol per tal d’adaptar-se al calendari dels estudiants.